

Handige werkvormen voor trainers

Thema 3: Omgaan met dilemma's

DILEMMA HERKENNING

Duur: circa 30 minuten

Doel: Herkennen van dilemma's van jezelf en je teamgenoten.

Stappen:

- Ieder uit de groep benoemt een dilemma ; een keuzemoment die je kort geleden hebt meegemaakt.
- In tweetallen ondervraag je elkaar:
 - Voor welke keuze stond je?
 - Welke keuze heb je gemaakt?
 - Wat heb je niet gedaan?
 - Wat was je reden van handelen?
- Samen bespreek je met elkaar de verschillende overwegingen die jullie maakte om tot een oplossing te komen.
- Schrijf deze overwegingen op een flip-over.
- Bespreek:
 - Bekijk of deze redenen iets vertellen over wat jullie als team of groep belangrijk vinden in de zorg.
 - Zijn jullie het met elkaar eens?
 - Wat zou het zwaarste moeten wegen in een afweging?

DILEMMASPEL

Duur: 30 minuten

Doel: Keuze maken/ herkennen van eigen waarden

Vorbereiding: Maak dilemma kaarten. Voorbeelden van dilemma's:

- Nooit meer complimenten krijgen of altijd vrolijke bewoners hebben?
- Enkel helpen bij voeding of altijd alleen verantwoordelijk zijn voor de contacten met de belangrijke anderen?
- Altijd een ochtendienst of altijd een extra collega?
- Altijd tijd voor een wandelingetje met bewoner, altijd een opgeruimde woning?
- Altijd iets lekkers bij de koffie of altijd een bloemetje op tafel?

Stappen:

- Maak twee of drietallen.
- Deel de kaarten van het dilemmaspel uit.
- Om de beurt moet iemand het voorgelegde dilemma opnoemen en een keuze maken. Welke keuze maak jij en waarom?
- Bespreek:
 - Wat zegt dat over je eigen waarden?
 - Zijn er mensen die anderen waarden hebben?
 - Welke conclusies kunnen wij gezamenlijk hieruit trekken?

Leyden Academy

ON VITALITY AND AGEING

Handige werkvormen voor trainers

MOREEL BERAAD

Duur: 1 à 2 uur

Doel: Inleven in de ander, belangen wegen, keuze maken.

Stappen:

- Een moreel beraad is een gespreksmethodiek waarin je samen een voorbeeld uit de praktijk onderzoekt. Je probeert elkaar niet te overtuigen, maar je probeert overzichtelijk te maken welke belangen er spelen en welke oplossingen het meeste draagvlak hebben.
- Kies een dilemma waar je het met elkaar over gaat hebben.
- Formuleer handelingsalternatieven voor het dilemma (niet meer dan 3) en zet deze op flipover. Je komt hiertoe door vragen te stellen zoals: “wat zouden we kunnen doen”, “welke opties zijn er”, “wat zijn de mogelijkheden”? Bijvoorbeeld:
 - Cliënte mag met persoon die ze uitnodigt naar buiten.
 - Cliënte mag alleen als er iemand mee gaat.
 - Cliënte mag niet met persoon naar buiten.
- Oordeel niet over de handelingsalternatieven. Het startpunt is neutraal, je mag er niets van vinden (heel belangrijk!). Je zin mag niet beginnen met “ik vind dat...”.
- Schrijf op flipover alle personen die belangrijk zijn of een rol hebben binnen dit dilemma.
- Verdeel de team leden over de verschillende personen die je hebt opgeschreven.
- Verzamel argumenten door de ogen van alle personen die belangrijk zijn. Verplaats je in de ander, alsof je diegene bent. Probeer dat standpunt in te nemen en verzin zoveel mogelijk argumenten voor of tegen ieder handelingsalternatief (alleen maar uit dat standpunt).
- Schrijf de argumenten in een tabel (zie bijlage).
- Kijk naar de tabel en weeg de argumenten: “wat zijn de belangrijkste argumenten die hier op het bord staan” (bijv. door streepjes te zetten achter de voor iedereen)
- Neem op basis hiervan een besluit.
- Schrijf het proces en het besluit op (dus ook waarom je een besluit genomen hebt). Dit is kwaliteit! “We hebben ons ingeleefd in de verschillende standpunten. Deze argumenten vinden wij het belangrijkste en op grond daarvan hebben we het volgende besloten.”
- Bespreek het besluit met de betrokken personen, zoals collega’s en belangrijke anderen.
- Overige opmerkingen: Het is belangrijk om tijd vrij te maken om bijv. 1 keer in de maand dilemma’s van een cliënt te bespreken. Dit is belangrijk in het kader van leefplezier, kwaliteit en veiligheid. Je mag afwijken van de richtlijnen, maar moet dan wel beargumenteren waarom.

Handige werkvormen voor trainers

OUT OF THE BOX DENKEN

Duur: 30 min

Doel: creatief omgaan met dilemma's

Stappen:

- Er geldt één regel, niemand mag reageren met 'ja, maar'.
- Bespreek met elkaar een dilemma uit de praktijk. Zoek een concreet voorbeeld waarvoor jullie een oplossing gaan bedenken.
- Denk out of the box en verzin manieren om met het dilemma om te gaan. Alles mag, het is fictief.
- Schrijf mee op een flipover.
- Bespreek: Blik met de groep terug op de ideeën. Welke zijn je bijgebleven?

OVER DE LIJN

Duur: 20-40 minuten

Doel: Het leren kennen van elkaars waarden. Het leren herkennen van dilemma's. In deze opdracht gaan we aan de hand van een aantal vragen en dilemma's kijken welke waarden het team belangrijk vindt. Let op: Alle standpunten zijn goed, er is geen goed of fout.

Stappen:

- Trek in de ruimte met behulp van crêpe tape een lijn. Je kan ook een denkbeeldige lijn maken.
- Vraag de groep iedere keer een kant van de lijn te kiezen. De ene kant van de lijn is helemaal niet, de andere kant is helemaal wel. Er kan ook een middenpositie gekozen worden.
- Stel uit onderstaand lijstje de vragen. Eigen vragen maken kan ook!
 - Een bewoner houdt heel erg van een stukje vlees. Vanwege een slikprobleem krijgt hij nu enkel gemalen voedsel. Omdat hij zo verlangde naar een stukje vlees, heb ik hem een plakje worst in stukjes gegeven. Wat zou jij doen?
 - Mag een bewoner die niet meer goed in haar oriëntatie is maar graag buiten wandelt een blokje om lopen?
 - Haal je echtpaar waarvan de een overspoeld wordt door de emotionele uitbarstingen van de ander uit elkaar?
 - Ik zou nooit een vrouw van 90 in het coronatijdperk naar de markt laten gaan.
 - De groep kiest een positie. Als leider van de opdracht bevraag je wat de reden is voor deze kant. Probeer door te vragen totdat je een argument of een waarden te pakken hebt.
- Bespreek: Vraag de groep wat deze oefening heeft opgeleverd. Welke conclusie jullie als team willen maken. Wij vinden het als team belangrijk dat...

Handige werkvormen voor trainers

HET LEEFPLEZIERPOPPETJE

Duur: 20 minuten

Doel: Voelen hoe het is om iets niet meer te mogen/kunnen wat je wel plezier geeft

Stappen:

- Teken een poppetje en vul het poppetje in met dingen die jij in het leven belangrijk vindt.
- Geef het poppetje aan je buurvrouw/man.
- Die mag willekeurig 3 dingen wegstrepen.
- Bespreek:
 - Wat doet dat met je?
 - Hoe komt het dat je dit zo erg vindt?
 - Heb je wel eens meegemaakt dat iemand voor je heeft besloten dat je iets wel/niet mag.
 - Wat hielp toen?

LEF TONEN

Duur: 30 à 60 minuten

Doel: Hoe ga je als team om met conflict?

Stappen:

- Groepsgesprek: bespreek de volgende vragen in de groep:
 - Waar wil je dan lef in tonen?
 - Wat heb jij nodig om lef te kunnen hebben van je team?
 - Waar kan jij het verschil maken en waar moet je dan iets meer lef hebben?
 - Wat is jouw dagelijks patroon?
 - Wat heb jij nodig om dat patroon te veranderen?
- Bespreek vervolgens met elkaar dat een voorwaarde voor lef hebben is dat er een omgeving gecreëerd wordt waarin fouten gemaakt mogen worden. Hoe ga je als team daarmee om? Steun je elkaar? Zoek je een schuldige?

AFWEGINGEN MAKEN

Duur: 30 à 40 minuten

Doel: Inzicht krijgen in de manieren waarop binnen het team afwegingen gemaakt worden.

Stappen:

- Ga met je team in gesprek over de besluitvorming. En beantwoord de volgende vragen:
 - Hoe gaat bij ons de besluitvorming? Hoe nemen wij eigenlijk besluiten met elkaar?
 - Welk belang zetten we meestal voorop? Nemen we wel alle belangen mee?
 - Wie heeft een belangrijke stem?
 - Worden alle stemmen gehoord?
 - Hoe gaan we om met twijfels?
 - Wanneer ontstaat er spanning in het nemen van besluiten in ons team?
 - Waar heeft dat mee te maken?
 - Welke dilemma's spelen dan een rol?
 - Welke waarden spelen dan een rol?